

V. Sprogis

STARPTAUTISKĀ

VALODA

I D O

Īsas lekcijas pašmācībai

1966

Siguldā

katrai tautai sava valoda

un

vienu kopēju visai pasaulei!

Ievads

I d e ir zinātniski veidota valoda, ko

reizēm sauc arī par befora- esperanto.

no dažiem mēklīgo valodu projektiem arāk,

esperanto bija jau auzstākā pakāpē, diezgan laba.

to izcildroja kāds ārsts kolijā zarenhofs. 1887. r.

ceņēr, viena, kaut arī godra cilvēka radīta,

tā satur daudz valodnieciskas kļūdas.

tie šī pamata tes vēl strādāja zinātnieku

kollektīvs. tie bija slaveni, reniāli cilvēki,

valodnieki, filosofi, kā kas. piem. putira,

betvalds, beforons un o. rezultātā radās parīzē

1907. r. 7 d o valoda. tā ir loģiskāka, lab-

skanīgāka, iekortāka. Ide var secensties ar

vienuilēmām valodām.

I d o valodas gramatiku ir viena, daļa

vārdū parīstari jau kā internacionāli. visi

vārdi veidoti no dabīgo valodu saņēmē ne mēklīgā

te ietilpst gan anglū, vācu, franču, spāņu un

krievu, gan arī pat it kā latviski skanēši vārdi.

Apūstot šo valodu zināsiet vairāk

svešvārdus, būs vieclāk ierācīties arī citas

valodas. Parakototies radīsiet draucus pasaulē,

vejojot daudzās cenēs varēsiet saprasties.

Starptautiskā valoda I d o

Internaciona lingo I d o

10 lekcijas pašmācībai

9

I. lekcija

Alfabets

Iatīpu burti izrunājami tāpat kā latvie-

šu, izņemot sekojošos :

J, j jālasa kā ž - žurnalo (žurnalo)

Sh, sh " " š - mashino (mašino)

Ch, ch " " č - chambro (čambro), istaba

Y, y " " j - yuna (juna) - jauns

X, x " " iks - exameno (eksameno)

Q, qu " " kv - quadrato (kvadrato)

Lietas vārds

Tam Ido valodā ir tikai viena galotne
vienskaitlī - o un daudzskaitlā - i

homo - cilvēks / homi - cilvēki

amiko - draugs amiki - draugi

libro - grāmata libri - grāmatas

vorto - vārds vorti - vārdi

Lietvārdu locīšana

Nom.	patro - tēvs	patri - tēvi
Ģen.	di patro - tēva	di patri - tēvu
dat.	ad patro - tēvam	ad patri - tēviem
akuz.	patron - tēvu	patri - tēvus
lokat.	en patro - tēvā	en patri - tēvos

Ar dažādiem piedēkļiem lietas vārds iegūst dažādu nozīmi :

amiko - draugs, amik-eto draudzīņš
 libr-et-o - grāmatīpa
 amik-eg-o - liels draugs, ļoti liels
 libr-eg-o - liela grāmata
 amik-ach-o - draugelis, slikts draugs
 libr-ach-o - grāmatale

Ipašības vārds

Tikai viena, nomainīga galotne : a
 bona - labs, laba, labas, ļoti utt
 mala - slikts, bela - skaists, kara - mīļš
 klara - skaidrs

Nenoteicamā izteiksmē vienmēr galotne a,
 bet noteicamo izt. izsaka ar vārdiņu "la" :
 Bona amiko - labs draugs. La bona amiko - labais
 draugs. Kara matro - mīļa māte. La kara matro
 - mīļā māte.

Starptautiskā valoda I d o

2. lekcija

Darbības vārds

Nenoteiktā galotne ir -ar	parolar - runāt
Taradnes " -as	parolas - runā
Parātnes " -is	parolis - runāja
Pākotnes " -os	parolos - runās
Poliņuma " -us	parolus - runātu
Pavēles " -ez	parolez - runā!

Visām personām tās paliek nemainīgas :

Me lektas - es lasu Me lektos - es lasīšu
 tu lektas - tu lasi Tu lektos - tu lasīsi
 vi lektas - jūs lasat etz.

Iemācieties dažus darbības vārdus :

vivar - dzīvot	skribar - lasīt rakstīt
lektar - lasīt	pensar - domāt
irar - iet	manjar - ēst
lernar - mācīties	dormar - gulēt

Personiskie vietniekvārdi

Me - es	mi - mēs
tu - tu	vi - jūs
ilu - viņš	ili - viņi
elu - viņa	eli - viņas
lu - viņš, vai viņa	li - viņi, viņas
olu - viņš (neiz., lieta)	oli - tie, viņi (priekšm.)

vārdiņš "vi" ir tikai daudzskaitlim. Ja grib teikt cienījamā formā "Jūs", tad saka "vu". Paksta "vu", bez liekā burta. Arī vārdiņu "tu" nav jāraksta ar lielo burtu.

Šos vārdus loka sekojoši :

nea - mans nia - mūsu
 tua - tavs via - jūsu
 ilua - vīpa ilia vīpu (vīr.)
 elua - vīpas elia - vīpu (siev)
 vua - Jūsu

Apstākļu vārdam

ir tikai viena galotne - e :

bone - labi diligente - čakli
 male - slikti indolente - slinki
 bele - skaisti ecelante - teicami, lieliski
 gracioze - graciozi lede - nejauki

Skaitļu vārdi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
100	1000	mil	1000000	mil	10000000	mil	100000000	mil	1000000000
nulle	zero	11	dek-un	12	dek-du	13	dek-tre	14	dek-ku
20	du-dek	30	tri-dek	40	kuar-dek	50	sin-dek	60	seks-dek

Daži vārdiņi :

yes - jā ne esas - nav
 no - nē suno - saule
 ne - ne (noliedz) luno - gaisma
 esas - ir luno - mēness

3. lekcija

Akcentis

Ido valodā ir uz priekšpēdējā balsiena :

promenado - pastairāšanās; homaro - cilvēce

Izpēmumi ir vārdiem ar galotnēm -io, -uo, -ia. Piem.: geografio, astronomio, linguo, ņeit nav jauzsver "i" un "u". Tāpat arī vārdos Iatvia, Francia, Anglia nav jauzsver priekšpēdējais "i", bet jarunā dabīri.

vēl izpēmums darbības vārdam - uzsvars uz pēdējo balsienu nenoteicamā izteiksmē. Piem.:

promenar - pastairāties dansar - dejot
 kalkular - rēķināt vokar - saukt
 kantar - dziedāt kontar - skaitīt

Saikli un satiksmes vārdi

e, ed - un	tre - treši	ja - jau (ža)
ma - bet	nun - tagad	nur - tikai
ka, kad - vai	ante - pirms	lore - tad
o, od - jeb	anke - arī	kande - kad
de - no	ankore - vēl	sur - uz
pri - pa	ube - kur	sub - zem
pro - dēļ	ibe - tur	do - tā tad
por - priekš	hike - ņeit	nam - jo
kun - ar	ek - iz, no	ke - ka
sen - bez	tamen - tomār	se - ja,

